

П. С. Олешко,  
кандидат історичних наук, професор, директор ВІППО;  
В. В. Вітюк,  
кандидат педагогічних наук, доцент, заступник директора  
з науково-методичної та навчальної діяльності ВІППО

## Науково-методичний супровід упровадження Держстандарту базової середньої освіти та підготовки педагогів до роботи в НУШ

*Розкрито особливості впровадження нового Державного стандарту базової середньої освіти, проаналізовано результати підвищення кваліфікації та професійного розвитку педагогів області у Волинському ІППО.*

**Ключові слова:** заклад освіти, інноваційна діяльність, Державний стандарт базової середньої освіти, Нова українська школа, підвищення кваліфікації, професійний розвиток.

**Oleshko P. S., Vitiuk V. V. Scientific and Methodological Support for the Implementation of the State Standard of Basic Secondary Education and Teachers Training to Work at NUS.**

*The peculiarities of the implementation of the new State Standard of Basic Secondary Education are revealed. The results of advanced training and professional development of teachers of the region in Volyn In-Service Teacher Training Institute are analyzed.*

**Key words:** educational institution, innovative activity, State Standard of Basic Secondary Education, New Ukrainian school, advanced training, professional development.

**Постановка проблеми.** Сучасний етап реформування основних напрямів педагогічної освіти зумовлює необхідність зміни змісту й структури організаційно-методичного забезпечення, пошуку інноваційних підходів, активних форм і методів навчання, спрямованих на формування творчої особистості фахівця з високим рівнем компетентності в умовах безперервної освіти. Реформування освітньої галузі зумовлює необхідність забезпечення організації освітнього процесу, який відповідає потребам і запитам педагогів, сприяє можливості навчатися за індивідуальною траєкторією, передбачає його творчий характер. Це потребує нової освітньої моделі, яка оновлює зміст і форми професійного розвитку педагогів.

Реалізація Концепції «Нова українська школа» виводить на новий організаційний та концептуальний рівні заклади ЗСО щодо втілення стратегії сучасного суспільного розвитку та впровадження Державного стандарту базової середньої освіти.

Діяльність Волинського інституту післядипломної педагогічної освіти спрямовано на виконання завдань державної політики в галузі. Враховуючи особливості професійного розвитку педагогів в умовах воєнного стану, акцент зроблено на пошуку та впровадженні інноваційних моделей підвищення кваліфікації, які передбачають: різні форми навчання, інтенсивні короткострокові тренінгові програми, обласні авторські лабораторії, віртуальні педагогічні спільноти, майстер-класи, відеоконференції, вебінари тощо.

**Метою статті** є обґрунтування особливостей упровадження нового Державного стандарту базової

середньої освіти, аналіз результатів підвищення кваліфікації та професійного розвитку педагогів області у Волинському ІППО.

**Виклад основного матеріалу.** В контексті завдань реформування освіти увагу зосереджено, насамперед, на роботі з педагогами як найважливішим ресурсом проведення змін. Актуальним залишається виконання місії щодо науково-методичного та інформаційного забезпечення реформування освіти на регіональному рівні. Ключовим питанням поліпшення якості освіти є питання професійного розвитку педагога, вирішення якого значною мірою реалізується системою ППО. В умовах реалізації Концепції «Нова українська школа» важливого значення набуває інноваційна діяльність закладів освіти, яка характеризується системним експериментуванням, апробацією та застосуванням інновацій в освітньому процесі.

Волинський ІППО спрямовує навчання дорослих в умовах інформатизації суспільства, кардинально нових вимог до змісту освіти, у якому розкривається сутність підготовки і потенціал дорослої особи для повноцінної й ефективної участі в суспільному житті та професійній діяльності. Освітній процес передбачає систему заходів, спеціалізоване вдосконалення освіти та професійної підготовки працівників галузі (керівних і педагогічних кадрів) шляхом набуття особою нових та/або вдосконалення раніше набутих компетентностей у межах професійної діяльності чи галузі знань.

Метою підвищення кваліфікації педагогів є їх фаховий розвиток відповідно до державної політики в галузі та забезпечення якості освіти.

Основні напрями підвищення кваліфікації:

- розвиток професійних компетентностей (знання навчального предмету, фахових методик, технологій);
- формування у здобувачів освіти спільних для ключових компетентностей умінь, визначених частиною першою статті 12 Закону України «Про освіту»;
- психолого-фізіологічні особливості здобувачів освіти певного віку, основи андрагогіки;
- створення безпечного та інклюзивного освітнього середовища, специфіка інклюзивного навчання, забезпечення додаткової підтримки в освітньому процесі дітей з особливими освітніми потребами;
- використання ІК та цифрових технологій в освітньому процесі, включаючи електронне навчання, інформаційну та кібернетичну безпеку;
- мовленнєва, цифрова, комунікаційна, інклюзивна, емоційно-етична обізнаність;
- формування професійних компетентностей галузевого спрямування, опанування новітніми технологіями;
- розвиток управлінської компетентності (для керівників закладів освіти, науково-методичних установ та їх заступників) тощо.

Виходячи із цього, Інститут працює над забезпеченням випереджувального характеру підвищення кваліфікації відповідно до потреб реформування системи освіти, запроваджує нові механізми формування індивідуальної професійної траєкторії педагогічних працівників закладів та установ освіти на основі вибору й поєднання програм і форм підвищення кваліфікації.

Інститутом активно проводиться робота з формування середовища для відкритої освіти, створення єдиного інформаційного простору, підготовки педагогів до використання ІК-технологій. Це зумовлює вирішення низки нагальних практичних завдань, які передбачає інформатизація освіти:

- формування освітньо-інформаційного середовища закладу післядипломної освіти, яке ґрунтується на об'єднанні багатоцільових інформаційно-комунікаційних систем;
- активізація використання наявних і створення нових освітніх ресурсів;
- оновлення змістового ресурсу (навчальних планів, посібників, методичних розробок та ін.);
- розвиток інформаційних мереж і технологій, що використовуються в післядипломній освіті (хмарні, технології дистанційного навчання, соціальні мережі, віртуальні спільноти тощо);
- побудова ефективної системи управління освітнім процесом за різними формами в системі післядипломної педагогічної освіти;
- підготовка управлінських і педагогічних кадрів до користування ІКТ, інтернет-ресурсом та ін.

Технології відкритої освіти дорослих у Волинському ІППО:

- хмарні технології засобами «G Suite for Education» з використанням сервісів гугл;

- віддалене навчання з використанням платформи для дистанційного навчання Волинського ІППО DLET («Distance learning environments for teachers») <https://dn.vippo.org.ua>;

- використання сервісів «Зум», «Гугл міт», Гугл класрум, «Скайп» тощо.

Інститутом запроваджується методологічний підхід до безперервного навчання та підвищення кваліфікації педагогічних працівників в умовах реалізації Концепції «Нова українська школа», професійних стандартів, забезпечення пошуку механізмів і створення інструментів мотивації професійного зростання та якісного підвищення кваліфікації педагогічних і керівних кадрів освіти.

У контексті реформування галузі пріоритетні напрями роботи Інституту в 2022 році:

- розвиток регіональної системи безперервної освіти педагогічних працівників відповідно до напрямів реформування освіти та суспільних викликів;
- реалізація стратегії розвитку системи ППО, яка базується на інноваційних освітніх технологіях, принципах освіти дорослих, професійних стандартах, перспективному педагогічному досвіді;
- розширення вибору освітніх послуг для задоволення професійних потреб педагогів;
- забезпечення науково-методичного супроводу безперервного професійного розвитку педагогічних працівників за індивідуальними освітніми траєкторіями;
- розбудова внутрішньої системи забезпечення якості освіти закладу;
- забезпечення безперервного професійного розвитку й підвищення кваліфікації педагогічних працівників шляхом набуття нових і вдосконалення раніше набутих компетентностей на основі здобутої освіти та практичного досвіду;
- розширення співпраці із закладами дошкільної, загальної середньої та позашкільної освіти в питаннях професійного розвитку педагогічних працівників;
- забезпечення випереджувального характеру підвищення кваліфікації педагогічних кадрів відповідно до суспільних вимог, мобільності, реагування на зміни;
- забезпечення наступності в організації науково-методичного супроводу впровадження Державного стандарту початкової освіти та підготовки педагогів до роботи в умовах НУШ; мобільне інформування про зміни в процесі початкової освіти та надання методичних рекомендацій щодо їхнього впровадження;
- забезпечення науково-методичного супроводу впровадження нового Державного стандарту базової середньої освіти та підготовки педагогів базової школи до роботи в умовах НУШ;
- запровадження технологій неформальної освіти та форм надання освітніх послуг населенню регіону на запити територіальних громад;
- методичне забезпечення системи дошкільної, загальної середньої, позашкільної, професійної (професійно-технічної) освіти з питань упровадження інклюзивної та спеціальної освіти;

- розроблення й апробація інноваційних моделей професійного розвитку педагогів із метою впровадження компетентнісного, діяльнісного, особистісно зорієнтованого та технологічного підходів в освітньому процесі;

- оновлення змісту підвищення кваліфікації педагогів щодо використання інноваційних педагогічних технологій, у тому числі інформаційно-комунікаційних, технологій діалогового, інтерактивного навчання, технологій, пов'язаних зі здоров'язбережувальним навчанням, тощо;

- забезпечення інноваційного підходу до організації науково-методичної діяльності;

- розроблення та реалізація нової моделі мережевої взаємодії професійних спільнот педагогів Волині, спрямованої на безпосереднє спілкування працівників Інституту з керівниками територіальних громад і закладів освіти;

- визначення векторів партнерської взаємодії Інституту і центрів професійного розвитку педагогічних працівників щодо надання кваліфікованої методичної допомоги педагогам області, оперативного та якісного вирішення питань управління освітою на місцях;

- методичний та консультативний супровід діяльності інклюзивно-ресурсних центрів області;

- надання консультативно-методичної допомоги з питань навчання дітей із особливими освітніми потребами керівникам та педагогічним працівникам закладів освіти, інклюзивно-ресурсних центрів, установ (закладів) соціального захисту населення, закладів охорони здоров'я, батькам (іншим законним представникам) дитини, представникам органів місцевого самоврядування та громадським об'єднанням;

- упровадження інклюзивної освіти, забезпечення професійного розвитку в системі підвищення кваліфікації педагогічних працівників щодо особливостей роботи з дітьми з особливими освітніми потребами;

- проведення прикладних наукових досліджень у сфері освіти дорослих;

- науково-методичний супровід та координація діяльності експериментальних закладів загальної середньої освіти всеукраїнського та регіонального рівнів;

- науково-методичний супровід інноваційних освітніх проєктів всеукраїнського та регіонального рівнів;

- удосконалення системи професійного розвитку керівників закладів освіти в умовах автономії та становлення державно-громадської моделі управління;

- удосконалення системи електронного навчання, розвиток дистанційних форм навчання, цифрової компетентності учасників освітнього процесу;

- створення умов освітнього середовища ППО для формування професійної обізнаності педагогів щодо використання STEM-технологій;

- створення спільного інформаційно-освітнього простору з питань упровадження STEM-освіти в регіоні;

- забезпечення проведення моніторингових та соціологічних досліджень з метою вдосконалення надання якісних освітніх послуг;

- організаційно-методичний супровід проведення зовнішнього незалежного оцінювання;

- навчально-методична, інформаційна, консультативна та експертна підтримка працівників психологічної служби області;

- налагодження професійної взаємодії спеціалістів різних галузей на долаття соціально-психологічних загроз в освіті;

- підвищення рівня професійної компетентності педагогів щодо побудови ефективної системи національно-патріотичного виховання, розвитку і соціалізації дітей та учнівської молоді в області;

- співпраця з вітчизняними і зарубіжними центрами та закладами післядипломної педагогічної освіти;

- співпраця із закладами вищої освіти, освітніми установами та громадськими організаціями;

- формування мовної культури педагогічних працівників на основі реалізації Закону України «Про засади державної мовної політики»;

- розвиток персоналу та корпоративної культури як головного чинника підвищення якості освітніх послуг Інституту;

- розробка програм упровадження і розвитку сучасної медіаосвіти та медіаграмотності.

Працівниками ВІППО розроблено освітні програми підвищення кваліфікації вчителів ЗЗСО, які забезпечуватимуть реалізацію нового Державного стандарту базової середньої освіти, «Нова українська школа: адаптаційний цикл базової середньої освіти», актуальність яких полягає в необхідності підготовки вчителів 5–6-х класів закладів загальної середньої освіти до роботи за новим Держстандартом базової середньої освіти в контексті реформування системи освіти, у тому числі щодо її інклюзивності, вимог законодавства, зокрема Конституції України, законів України «Про освіту», «Про повну загальну середню освіту», «Про засади запобігання та протидії дискримінації в Україні», посилення ролі цифрових технологій в організації освітнього процесу та активного використання технологій дистанційного навчання в сучасних умовах.

Метою освітньої програми є підготовка до забезпечення професійного розвитку та підвищення професійного рівня вчителів 5-х класів відповідно до Концепції реалізації державної політики у сфері реформування загальної середньої освіти «Нова українська школа» та на основі Державного стандарту базової середньої освіти.

Досягнення нових цілей української школи потребує постійного пошуку шляхів модернізації змісту освіти. Це вимагатиме реалізації принципово нових інструментів – педагогічних, методичних, які мають ґрунтуватися на особистісно орієнтованому та компетентнісному підходах до навчання, враховувати вікові особливості фізичного, розумового та психічного розвитку дитини на кожному з рівнів освіти, орієнтуватися на здобуття

учнями вмінь і навичок, необхідних сучасній людині для успішної самореалізації в особистому житті, професійній і громадській діяльності.

Реалізація нового змісту навчання на рівні базової середньої освіти має здійснюватися з урахуванням принципу наступності та перспективності з напрацюванням початкової ланки освіти. Це зумовлює передусім визначення змістово-результативної узгодженості в усіх освітніх галузях із передбачування складності процесу адаптації випускників початкової школи до навчання у 5 класі.

Реалізація компетентнісного підходу вимагає системних розроблень, створення навчально-методичних комплексів, розробок сучасних методів і технологій навчання, де мають бути розгорнуті цільові та методичні орієнтири компетентнісно орієнтованого навчання із зазначенням пріоритетних способів навчальної взаємодії, особливостей інтегрування, оцінювання тощо. Отже, навчально-методичний супровід здійснюється як цілісна дидактико-методична система, що постійно розвивається.

Оновлення змісту й методик навчання учнів базової школи зумовлене потребою в систематичному використанні можливостей загальної середньої освіти для здійснення особистісно орієнтованого навчання та створення науково-методичного супроводу для реалізації Концепції «Нова українська школа».

## Підвищення кваліфікації педагогів відповідно до НУШ (2021 рік)

|                                                                                                                                                                         |      |
|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------|
| Учителі початкової школи, які пройшли навчання за програмами НУШ                                                                                                        | 1492 |
| Учителі закладів загальної середньої освіти, які забезпечуватимуть реалізацію нового Державного стандарту базової середньої освіти і пройшли навчання за програмами НУШ | 4532 |
| Асистенти вчителів, які пройшли навчання за програмами НУШ                                                                                                              | 571  |
| Учителі, які пройшли навчання за іншими програмами НУШ                                                                                                                  | 413  |
| Всього                                                                                                                                                                  | 7008 |

## Інформація про кількість учителів ЗЗСО, які забезпечуватимуть реалізацію нового Державного стандарту базової середньої освіти у 2022/2023 н. р.

Орієнтовна кількість учителів за освітніми галузями

Мовно-літературна – 1179

Мовно-літературна (іноземна мова) – 845

Технологічна – 679

Інформатична – 676

Громадянська та історична – 611

Природнича – 668

Математична – 680

Соціальна і здоров'язбережувальна – 657

Мистецька – 888

Фізична культура – 638

Всього – 7521

Попри всі особливості й виклики, ми намагаємося зробити все, щоб наші педагоги були готові до роботи в умовах НУШ на рівні базової школи. Потужне навчання здійснювали у другому півріччі 2021 року, продовжується ця робота у 2022-му, незважаючи на виклики дистанційного навчання та воєнного стану. З цією метою в усіх освітніх програмах курсів підвищення кваліфікації, семінарів, тренінгів для вчителів-предметників висвітлюємо питання роботи в умовах НУШ, організовуємо участь педагогів області у вебінарах, зустрічі педагогів з авторами модельних навчальних програм, авторами підручників тощо.

**Висновки.** Здійснення ефективного науково-методичного супроводу впровадження Державного стандарту базової середньої освіти в сучасних умовах надзвичайно важливе. Метою базової середньої освіти є розвиток природних здібностей, інтересів, обдарувань учнів, формування компетентностей, необхідних для їх соціалізації та громадянської активності, свідомого вибору подальшого життєвого шляху та самореалізації, продовження навчання на рівні профільної освіти або здобуття професії, виховання відповідального, шанобливого ставлення до родини, суспільства, навколишнього природного середовища, національних та культурних цінностей українського народу. Забезпечити реалізацію цих ідей може система післядипломної педагогічної освіти загалом, Волинський ІППО в області зокрема.

Адже Нова українська школа провідне місце приділяє учителям нової формації, які перебувають в авангарді суспільних і освітніх перетворень, успішних, умотивованих, обізнаних, які є агентами сучасних змін. Такі вчителі виконують в освітньому процесі ролі наставників, фасилітаторів, консультантів, менеджерів, мають академічну свободу, володіють навичками проєктного менеджменту, самостійно й творчо здобувають інформацію, організовують компетентнісно орієнтований освітній процес.

## Література

1. Вітюк В. В. Нова українська школа: простір інновацій та креативу. *Забезпечення суб'єктності навчання шляхом використання квест-технології: матеріали круглого столу* (25 жовтня 2021 р., м. Луцьк) / уклад.: Н. А. Поліщук, В. В. Камінська. Луцьк: ВІППО, 2021. С. 7–11.
2. Закон України «Про освіту» / Верховна Рада України. Законодавство України [офіц. сайт]. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19#Text>
3. Закон України «Про повну загальну середню освіту» / Верховна Рада України. Законодавство України [офіц. сайт]. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/463-20#Text>
4. Деякі питання підвищення кваліфікації педагогічних і науково-педагогічних працівників {Із змінами, внесеними згідно з Постановою КМ № 1133 від 27.12.2019}. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/800-2019-%D0%BF>
5. Державний стандарт базової середньої освіти. URL: <https://mon.gov.ua/ua/osvita/zagalna-serednya-osvita/nova-ukrayinska-shkola/derzhavnij-standart-bazovoyi-serednoyi-osviti>
6. Культура цільового управління в національній системі освіти: гуманістичний контекст: кол. моногр. / О. Л. Ануфрієва, Т. І. Бурлаєнко, Г. А. Дмитренко [та ін.]; за заг. ред. Г. А. Дмитренка, В. В. Олійника. Луцьк: Вежа-Друк, 2017. 412 с.
7. Концепція «Нова українська школа». URL: <http://mon.gov.ua/2016/12/05/konczepczya.pdf>
8. Олешко П. С. Інноваційний формат підвищення кваліфікації педагогів в умовах Нової української школи (за матеріалами Волинського ІППО). *Нова українська школа: проблеми, здобутки, перспективи*: інформаційно-аналіт. зб. / упоряд.: С. В. Кириленко, О. І. Кіян, І. Н. Євтушенко; за заг. ред. Ю. І. Завалевського. Київ – Чернівці: Букрек, 2018. 192 с. С. 25–32.